

Het zou interessant zijn om te onderzoeken in hoeverre de pogingen in de jaren 1840 om Krauses wijsbegeerte voor het Nederlandse wijsgerige debat vruchtbaar te maken, evenals de redenen van de mislukking ervan, hebben bijgedragen aan de vergetelheid die diens filosofie in latere jaren in Noord-Europa ten deel is gevallen. De uitgevers schrijven deze vergetelheid toe aan haar hispanisering. Maar is dit niet een al te eenzijdig en misschien ook wat vergezocht verband? De repercussies die het Krausedebat in Nederland en België heeft veroorzaakt, zijn, gezien de veel intensievere verbanden van deze landen met de Duitse filosofie, een niet te veronachtzamen schakel voor de beoordeling van de doorwerking van Krauses filosofie in de 19de eeuw.

De uitgave van Krauses geschriften zal uiteindelijk zes boekdelen omvatten. Dat is een selectie van de 256 door Krause gepubliceerde geschriften. Het eerste deel van zijn *Entwurf des Systems der Philosophie* — een tweede deel zou Krause niet publiceren — omvat de natuurfilosofie in twee delen: een deductie en een constructie van de natuur. Terminologisch blijkt Krause in dit werk nogal afhankelijk van Schelling. Toch verschilt zijn natuurfilosofie op belangrijke punten van die van Schelling, bijvoorbeeld omdat Krause de natuurfilosofie afscheidt van de natuurwetenschappen. In zekere zin lijkt Krause daarmee terug te grijpen op het kantiaanse onderscheid tussen een zuivere metafysica van de natuur en een empirische natuurwetenschap. Een cruciaal element in de filosofie van de Duitse idealisten is dat zij dat kantiaanse onderscheid als problematisch ontmaskerd hebben. Toch heeft de idealistische brugslag tussen apriorische principes en empirische wetenschap (Schelling en Hegel) nauwelijks algemene instemming gevonden.

De verzorgde, zij het peperdure uitgave is een aanwinst voor de ontsluiting van de filosofie — in zowel haar idealistische als anti-idealistische vorm — van de eerste helft van de 19e eeuw. Krause staat met beide benen in dat debat en heeft daarin een origineel standpunt geformuleerd. De voortreffelijke inleiding van Thomas Bach ontsluit de natuurfilosofie van Krause in haar historische en systematische context.

Ernst-Otto ONNASCH